

TRAVARICA ZA SVA VREMENA

Godine 1893. u Splitu je osnovan Hrvatski sokol. Treba istaknuti da se u to vrijeme u Splitu gajila tjelovježba u školama, te ponešto u vojsci. U Hrvatskom sokolu prvi učitelj gimnastike bili su Antun Novak i prof. Vjekoslav Sirošević, zatim učitelj Vjekoslav Radica, potom Matko Bergant, pa Ljubomir Nehroni i još neki mlađi bolji učitelji - vježbači. Učilo se i mačevanje čime se kasnije osobito bavio Šime Vučić - Đaković, koji je posebne satove tog športa davao privatno. Sokol je osim tih športova gajio i biciklizam, veslanje i hrvanje. Boks, odnosno šakanje, nije bilo još u modi kod nas, a za nogomet se nije ni znalo.

No, na početku XX. stoljeća, točnije 1903. godine, u splitskom Hrvatskom sokolu nastaje zastoj u vježbanju. U to vrijeme starješina odnosno starosta, bio je dr. Josip Smodlaka, vođa dr. Ivan Majstrovic, stariji prednjak bio je Vjekoslav Radica, sva trojica čelnika u to vrijeme već prilično stariji ljudi.

Oni daju nalog Ljubi Prijatelju, tada devetnaestogodišnjem mladiću, dobrom gimnastičaru, da on preuzme dužnost zamjenika učitelja u dvorani, što je on i prihvatio radeći na tome dvije godine. Mladi gimnastičar Ljubo Prijatelj, koji je u to vrijeme pratio razne športske časopise što ih je Sokol primao, kao na primjer bečki *Sport Zeitung*, opazio je da se u inozemstvu sve više počinje razvijati "football", pa pomisli kako bi bilo da se i u Splitu uvede ta igra "baluna" koji se tuče nogama.

Jedne večeri sakupio je Ljubo, između vježbača-sokolaša svoticu novca i dao je Jakovu Paviću, članu Sokola, trgovcu i liferantu (dobavljaču majica, trikoa i ostalog vježbačkog pribora), da im nabavi loptu, zastavicu, svirak i sve što treba za tu igru. Pavić naruči loptu u Beču, kod svog nabavljača i tako "balun" stigne u Split...

Treba naglasiti da je veliku zaslugu za nabavku prve lopte imao profesor Ante Katunarić, poznati športaš, slikar i književnik tog vremena. Međutim, čekajući loptu, Ljubo Prijatelj je kupio "Knjigu o footballu", u

knjižari „Morpurgo“ u Splitu, proučio pravila, polje igre, položaje, granice, broj igrača itd.

S nabavljenom loptom započeli su splitski gimnastičari-sokolaši vježbanjem. Igralo se, razumije se, primitivno, daleko od današnjeg igranja, bez ikakvog sustava.

Glavno je bilo tko će kome ubaciti, dakako nogom, loptu u branku (bez mreže). Mladi su igrači trenirali svaki dan u dvorištu društva na današnjoj Vid Murgovoj poljani, koja je imala vježbaonicu u sadašnjoj dvorani kina „Karaman“. Igralo se i na Senjanovića njivi, blizu „Vile Ane“ na Lovretu, a poslije se prešlo i na plac.

Društvena glazba za vrijeme utakmice

Prvi nogometaši u to vrijeme, jasno, nisu imali propisane cipele (kopačke), već obične gimnastičke papuče, bez petnjaka. Igralo se (vježbalo), svaki dan, a igru je, iz dana u dan, gledalo sve više dječaka među kojima i braća Fabjan i Luka Kaliterna.

Već tada nogomet ima i popriličan broj gledatelja i prijatelja, najviše među maturantima srednjih škola. Iz tih godina spominju se Kruno Kolombatović (kasnije prvi predsjednik HNK „Hajduk“), Grga Anđelinović i Ivan Cuzzi.

I, onda 21. lipnja 1903. godine, splitski sokolaši u Trogiru na igralištu zvanom *Travarica*, odigraše svoju prvu nogometnu utakmicu. Može se s pravom reći povijesnu. Na dan utakmice Splićani su krenuli na izlet parobrodima „Brač“ i „Mosor“ i u Trogiru priredili

Gimnastička vježba na trogirskom igralištu, poljani zvanom Travarica, 21. lipnja 1903. godine, koja je prethodila povijesnoj nogometnoj utakmici članova Hrvatskog sokola Split. (lijevo)

Ljubo Prijatelj - postigao je prvi zgoditak

Piše: JURICA GIZDIĆ

Prije 110 godina odigrana je prva javna nogometna utakmica na splitskom području. Splitski sokolaši 21. lipnja 1903. godine, odigrali su u Trogiru, na igralištu zvanom Travarica, tu prvu nogometnu utakmicu

javnu gimnastičku vježbu. Poslije toga iznenadili su gledatelje igranjem nogometa, nepoznate igre za izletnike i brojne gledatelje.

Bila je to prava senzacija. Igrači su se na terenu pojavili u dvjema različito obučeni skupinama: „crveni“ u sokolskoj crvenoj košulji, i „bijeli“ u gimnastičkim bijelim majicama. Jednu je momčad predvodio vođa društva Vjekoslav Radica, a drugu, najmlađi Ljubo Prijatelj. Od ostalih igrača spominju se kipar Toma Rosandić i brat mu Dinko, pravnik dr. Prvislav Grisogono, trgovac Josip Kraljević, posjednik Ljubo Mladineo, činovnik Milan Alačević, klesar Petar Barišković, književnik Marko Uvodić, Ljubo Rosić, Stjepan Buzolić, Radovniković, pomorski kapetan Frane Kirigin.

Dan prije, za pripremu igrališta, pošli su iz Splita u Trogir, prof. Ante Katunarić, Vladimir Šore (jedan od osnivača „Hajduka“) i Miho - Mijo Juras Viskov, koji su vapnom označili polje za igru, napravili „pačetvorine“, postavili gredice za „branke“ i kolce oko igrališta. Oko igrališta bio je pružen konop, posuđen od vatrogasaca.

Utakmica je završila rezultatom 1-1. Za vrijeme utakmice svirala je društvena glazba pod ravnanjem Vjekoslava Lovrića - Zaparina, umirovljenog općinskog činovnika i odličnog glazbara mjesne Narodne glazbe. U glazbi su svirali Ćiril Jedlička (sin poznatog učitelja muzike u Dalmaciji, porijeklom iz Čehoslovačke), Pave Vlahović (otac Iva Vlahovića pisca „Splitskih fjaba“), Toma Blažević, trgovac Mate Cukrov, Kukoč, Marasović i drugi. Uz igralište su bile postavljene klupe, pozajmljene od trogirskih gostionica.

Fišćot - prava senzaciju

Sudac utakmice bio je prof. Ante Katunarić, koji je za tu prigodu imao „fišćot“ (zviždaljku). Bila je to prava novost, senzacija u krugovima športaša i gledatelja...

Ljubo Prijatelj, koji je kao centarfor prvi udario loptu na početku utakmice i postigao prvi gol, pričao je kako se ti prvi nogometaši nisu strogo držali pravila igre, niti su igrali propisano vrijeme, da se ne bi zamorila publika, ali i zato jer su morali na vrijeme završiti program zabavne priredbe. Sve je, naime, izletnike čekao pripremljen ručak. Zato je sudac prof. Ante Katunarić, prije vremena označio kraj igre.

Glavna svrha ove igre bila je da gledatelji upoznaju tu novu igru i vide kako se ona igra. Ljubo Prijatelj bi koji puta udario loptu glavom, nakon čega bi uslijedio buran aplauz, samo da se i to pokaže gledateljima.

Ovaj nogometni susret s pozicije nogometnog natjecanja nema nikakav značaj, ali je za povijest nogometa kako u Dalmaciji, tako i u Splitu i današnjoj Splitsko-dalmatinskoj županiji vrlo značajan jer je to bila prva nogometna utakmica pravog i „živog“ nogometa po engleskom uzoru, koja je odigrana u Splitu, odnosno u ovom slučaju u splitskom okružju.